

TH 25.10.2013

Pohjois-Savon maakunnan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus
Oulu

21.03.2013

Dnro POPELY

PÄIHTEETÖN PORUKKA - PP

LOPPURAPORTTI

Niina Lahdenperä

Elisa Männistö

Ylivieskan kaupungin nuorisotoimisto

PP- päihteenporukka

Tukipäätöksen numero 842/3570-2010

12.12.2012

**Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin**

1 Yhteenveto Päihteetön Porukka -hankkeesta

PP – Päihteetön Porukka - on Ylivieskan alakoulujen, Jokirannan koulun ja Ylivieskan kaupungin nuorisotoimen yhteinen malli alakoulun yläluokkien ja yläkouluikäisten nuorten päihteettömyyteen kannustamisessa ja tukemisessa. Mallin tarkoituksena on saada nuoret pitäytymään päihdekokeiluista vähintään malliin sitoudutun aikajakson ajan sekä vahvistaa elämässä olevia positiivisia asioita. Sitoumuksen allekirjoittavat alakoulussa luokan oppilaat yhdessä, yläkoulussa niin nuori itse kuin hänen vanhempansa.

Yläkoulussa lukuvuoden mittaan järjestetään monenlaisia aktiviteetteja ja yhteistä tekemistä PP:läisille, kuten kilpailuja ja tapahtumia. Lisäksi päihteettömyydessä onnistuneet luokat pääsevät keväällä yhteiselle PP-retkelle.

PP aloitettiin yläkoulun seitsemäsluokkalaisista jatkuen läpi yläkoulun. Syksyllä 2011 PP-toiminta vietiin myös alakoulujen 5-6 -luokkalaisille mukautetulla mallilla. 5-6 -luokkalaiset allekirjoittivat luokan yhteisen päihteettömyyssitoumuksen, ja heille on järjestetty n. kuukauden välein PP-tunteja, eli päihdekasvatus-tunteja, jotka ovat sisältäneet päihdevalistusta ja erilaisia päihteisiin liittyviä kilpailuja ja tehtäviä.

PP-ohjaajana toimi syyskuuhun 2011 asti yhteisöpedagogi (AMK) Satu Kukkola. Satu on työskennellyt joko PP-rahoituksella tai nuorisotoimen omalla rahalla hankkeessa kokopäiväisenä työntekijänä. Syyskuussa 2011 PP-ohjaajana aloitti sosionomi (AMK) Niina Lahdenperä.

Hallinnoinnista on vastannut nuorisosihteri Elisa Männistö. Ohjausryhmään kuuluivat edustajat nuorisotoimesta, Jokirannan koululta, Rieska-Leaderilta sekä Jokirannan koulun vanhempainyhdistykseltä.

2 Päihteettömän Porukan tavoitteet

Keskeisin tavoite on nostaa päihdekokeilujen ikärajaa vähintään malliin sitoudutun ajan yli sekä luoda moniammatillista yhteistyötä kodin, koulun ja nuorisotoimen välillä. Haluamme välittää nuorelle tiedon siitä, että aikuiset seisovat yhtenä rintamana ja että me emme hyväksy liian aikaista päihteidenkäyttöä.

Päihteettömän Porukan on myös tarkoitus ”kiillottaa” päihteettömän elämän imagoa. Järjestämme erilaisia tapahtumia joihin ainoastaan PP:läiset pääsevät. Tämän on tarkoitus osoittaa PP:läisille kuinka päihteetön elämä tarjoaa kivoja asioita eikä rahat kulu esimerkiksi päihteisiin.

Tällä hetkellä tavoitteena on myös viedä tietoa päihteiden vaaroista 5-6 -luokkalaisille ja tuoda heille tutuksi päihteettömyyden hyötyjä. Yleensä ensimmäiset päihdekokeilut alkavat jo alakouluilla, joten tavoitteena on ehkäistä näitä päihdekokeiluja.

3 Päihteetön Porukka -hankkeen toteutus

3.1 Toimenpiteet

Päihteetön Porukka -toimintaa on toteutettu Jokirannalla sekä Ylivieskan alakoulujen 5-6 -luokille. Olemme järjestäneet erilaisia päihdeettömiä tapahtumia, kuten muotinäytöksiä ja konsertteja. Erilaisia kilpailuja on ollut useita vuosittain. 5-6 -luokkalaisille on pidetty PP-tunteja, eli päihdekasvatustunteja ja nyt tunteja on alettu järjestämään myös Jokirannalla. PP-ohjaaja on päivystänyt yläkoululla yhtenä päivänä viikossa.

Päihdekokeilujen suhteen toimintamalli on seuraavanlainen: mikäli nuori jää esimerkiksi tupakoinnista kiinni hänellä on kaksi vaihtoehtoa: hän haluaa lopettaa tupakoinnin tupakoinninlopettamisryhmässä ja näin saa jatkaa PP toiminnassa mukana tai hän jää pois PP- toiminnasta. Aina kun nuoren havaitaan käyttävän tai kokeilleen päihteitä, nuoren kanssa keskustellaan ja otamme kotiin yhteyttä.

Yhdeksäsluokkalaisista on koottu syksyllä 2012 Action Crew-ryhmä, joka osallistuu erilaisten PP-tapahtumien ja aktiviteettien järjestämiseen.

3.1.1 PP-tunnit 5-6 -luokkalaisille

PP-tunteja 5-6 -luokkalaisille alettiin järjestämään syksyllä 2011. Jokaisessa luokassa tehtiin luokkien yhteiset PP-sitoomukset, jotka jokainen oppilas allekirjoitti. Nämä sitoumukset jäivät aina lukuvuodeksi luokan seinälle muistuttamaan oppilaita siitä, että he ovat mukana PP:ssä. Lukuvuonna 2011-2012 pidettiin yhteensä 5 PP-tuntia jokaiselle Ylivieskan 5-6 -luokalle. Tunnit sisälsivät päihdevalistusta tupakasta, alkoholista ja nuuskasta. Esimerkiksi tupakan kohdalla puhuimme tupakoinnin haitoista sekä tupakan sisältämistä myrkyistä. Oppilaat saivat myös tupakoitsijan ravintoympyrä -julisteeseen luokan seinälle. Juliste on EHYT ry:n julkaisemaa materiaalia. Tunteihin sisältyi myös erilaisia kilpailuja ja tehtäviä, joista voittajille jaettiin pieniä palkintoja. Syöpäjärjestöjen Fressis -tupakkatarrat olivat erittäin suosittuja palkintoja oppilaiden keskuudessa. Kevään viimeinen PP-tunti oli koko vuoden kokoava tunti. Pelasimme Kaaospeliä, jonka tietokilpailukysymykset liittyivät PP-tunneilla käytyihin asioihin. Toukokuun lopussa järjestimme vielä 5-6 -luokkalaisille kevättapahtuman Ylivieskatalo Akustiikassa.

Syksyllä 2012 PP-tunnit ovat jatkuneet ja kaikki 5-6 -luokkalaiset ovat edelleen mukana PP:ssä. Joulukuuhun 2012 mennessä PP-tunteja on pidetty kaksi, joista ensimmäinen on ollut infotunti ja toisella tunnilla on käsitelty tupakkaa.

3.2 Aikataulut

Päätös PP-mallin kehittämisestä ja käyttöön ottamisesta tehtiin Ehkäpä-työryhmän kokouksessa Jokirannan koululla 14.10.2008. Ehkäpä-työryhmä oli monialainen yhteistyöryhmä, joka kokoontui säännöllisesti suunnittelemaan erityisesti nuorisotalon ehkäisevään päihdetyöhön liittyviä asioita. Nyt työryhmä on muuttunut moniammatilliseksi yhteistyöryhmäksi. Ehkäpä-työryhmän kokouksessa asialistalla olivat ajankohtaiset kuulumiset sekä nuorten päihdeidenkäyttö. Idea päihdeettömyyttä tukevasta mallista nousi esiin keskusteluissa siitä, miten yläkouluun aloitukseen ja seitsemäsluokkalaisten syksyyn usein kuuluvat päihdekokeilut, osalla lapsista jo aiemmin. Ajatuksia heiteltiin ilmaan ja niistä muokkaantui päätös aloittaa omanlainen päihdeettömyyteen kannustava malli koulun ja nuorisotoimen yhteistyönä.

Toiminnan periaatteita ja ohjeistusta opettajille alettiin heti samalla viikolla suunnitella. Myös vanhempien infoa ja päihdeettömyyslupausta suunniteltiin. Samalla päätettiin informoida asiasta oppilaita, koska kyseessä on suuri ja tärkeä sitoumus, joka vaikuttaa useimpien nuorten elämään tavalla tai toisella. Alku oli siis täysin aikuisten päätös, eikä mallin aloittamiseen kysytty mielipidettä oppilailta.

Alkuvaiheessa laadittiin sitoumukset, ohjeistettiin luokanvalvojia, informoitiin koteja, suunniteltiin aloitustilaisuuden ohjelmaa, mietittiin tehtäviä, sekä kaikkea muuta mahdollista PP:n tiimoilla tapahtuvaa. Kolme kuukautta toiminnan aloittamisen jälkeen maaliskuussa 2009 muodostettiin PP-raati osallistuvien luokkien puheenjohtajista, joiden kanssa kokoonnuttiin ja ideoitiin tulevia aktiviteetteja. Kevään aikana järjestettiin useita kuukausikilpailuja. PP-retki järjestettiin Ouluun ja mukaan lähti neljä bussillista oppilaita opettajineen. Ohjelmaan kuului vaihtoehtoisesti elokuvateatteri tai keilaus, sekä ostosaikaa. Toukokuun lopussa järjestettiin päihdeettömän kesän avaus, jossa esiintyjänä oli Cheek. PP:läisillä oli vapaa pääsy konserttiin.

Syksyn tullen tuli aika aloittaa PP uusien seiskojen kanssa. Myös kahdeksaluokkalaisten uusivat sopimuksensa. Syksyyn kuului myös keskeisesti rahoituksen haku Rieska-Leaderilta. Hanke hyväksyttiin kolmannella käsittelykerralla lokakuussa 2009. Päätöksen jälkeen palkattiin puolipäiväisen ohjaajan, johon oli hankkeessa rahat varattuna. Syksyn 2009 aikana järjestettiin kuukausitehtäviä sekä PP-iltoja nuorisotalolla. Ennen joulua järjestettiin koko koululle muotinäytös, jossa oli mukana paikallisia yrityksiä. Malleina toimivat vapaaehtoiset kahdeksaluokkalaisten PP:läiset sekä muutamia koulun opettajia. PP:n pikkujoulut järjestettiin nuorisotalolla jouluisine ohjelmineen.

Keväällä 2010 kehitettiin uusia toimintamuotoja, kuten Facebook-yhteisö PP:lle. PP-ohjaaja aloitti säännölliset koulupäivystykset Jokirannalla. Uusia haasteita vuonna 2010 loi kasvava PP:läisten määrä. Huhtikuussa 2010 PP-raadin edustajat sekä PP-ohjaaja kävivät kiertämässä kaikki Ylivieskan kuudennen luokat. Tunnilla jaettiin tietoa tulevasta PP-toiminnasta ja vertaistiedottajina toimivat PP:läiset. Keväällä järjestettiin myös PP-retket PP:läisille.

Syksyllä 2011 PP-toimintaa vietiin myös alakoulujen 5-6 -luokkalaisten mukautetulla mallilla. 5-6 -luokkalaisten allekirjoittivat luokan yhteisen päihdeettömyyssitoumuksen, ja heille on järjestetty n. kuukauden välein PP-tunteja, eli päihdekasvatustunteja, jotka ovat sisältäneet päihdevalistusta ja erilaisia päihdeisiin liittyviä kilpailuja ja tehtäviä.

3.3 Resurssit

Mallissamme on keskeistä työntekijän työpanos. Henkilöstöresursseina meillä oli vuosina 2010-2012 kokopäiväinen työntekijä osin hanke- ja osin omarahoituksella, lisäksi koulun PP-opettajat ovat saaneet yhden viikkovuositunnin käyttöönsä PP-toimintaan. Hallinnoinnista on vastannut nuorisosihteerit. Kaupungin budjetissa on varattu vuodelle 2013 määräraha PP-toimintaan, periaatteessa toiminta on vakinaistettu osaksi nuorisotoimen perustoimintaa. Tästä olemme hyvin tyytyväisiä, sillä hankkeet liian usein päättyvät hankerahoituksen loputtua, mutta meillä malli osoitti paikkansa tärkeänä osana kaupunkimme nuorisotoimintaa.

Tilityksessä on huomioitavaa, että saimme palkkarahoitukseen osin rahaa kaupungin varoista, sillä etukäteen oli jo tiedossa, että hankerahoitus ei riitä koko jatkoajalle.

3.4 Toteutuksen organisaatio

PP:llä on ollut ohjausryhmä, joka on kokoontunut n. 2 kertaa vuodessa. Hanketta on hallinnoitu nuorisotoimessa.

3.5 Kustannukset ja rahoitus

Rahoitus kehittämiseen ja toteuttamiseen on saatu EU:n Leader-ohjelmasta, paikallistoimijana Rieska-Leader. Yksityisrahoituksesta on vastannut Jokirannan koulun vanhempainyhdistys ry. Olemme pystyneet palkkaamaan työntekijää vuosien 2011 ja 2012 aikana myös nuorisotoimen rahoituksella, näin olemme voineet käyttää hankerahoja pitemmällä aikavälillä.

3.6 Raportointi ja seuranta

Ohjausryhmä on kokoontunut kaksi kertaa vuodessa. PP-opettajien kanssa olemme pitäneet suunnittelupalavereita kerran viikossa.

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelija Tuomas Laitinen teki opinnäytetyönä tutkimuksen nimeltään Päihteen Porukka – selvä valinta? Johtopäätöksenä opinnäytetyössä oli pohjautuen oppilaille tehtyyn kyselyyn, että selkeästi suurin osa PP:ssä olevista nuorista ovat päihteettömiä. Tutkimuksen mukaan tulisi myös tiedottaa asiasta, sillä nuorilla itsellään on luulo, että suurempi osa nuoria käyttää päihkeitä kuin todellisuudessa käyttääkään.

Nuorisosihteeri Elisa Männistö teki ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä toiminnallisen opinnäytetyön otsikolla ” PÄIHTEETÖN PORUKKA – PP. Ehkäisevän päihdetyön toimintamallin kehittäminen koulun ja nuorisotoimen yhteistyömalliksi. Esimerkitapauksena Ylivieskan kaupunki.” Opinnäytetyön produktina syntyi ”Päihteen Porukka – PP - taustaa ja tietoa toimijoille” –opas.

4 Päihteen Porukka –hankkeen yhteistyökumppanit

Jokirannan koulun ja nuorisotoimen yhteistyö on ollut todella ainutlaatuista ja antoisaa. Yhteistyö näiden kahden tahon välillä on vahvistunut entisestään ja tulevaisuutta ajatellen sillä on varmasti paljon merkitystä niin ehkäisevässä päihdetyössä kuin muissakin osa-alueilla. Ilman näin vahvaa yhteistyötä Päihteen Porukkaa olisi täysin mahdoton toteuttaa tällaisessa mittakaavassa.

Jokirannan koulun vanhempainyhdistys on tukenut PP- toimintamallia muun muassa rahallisesti. He ovat myös olleet loistava taustatuki toimintamallin ajatukselle sekä hyvä kanava viemään asioita eteenpäin vanhempien välillä. Heidän, kuten myös Jokirannan koulun avulla olemme voineet luoda oppilaille kuvan aikuisista, jotka välittävät nuorten liian aikaisesta päihteen käytöstä.

Ylivieskan yhdeksän ala-asteen kanssa yhteistyö on sujunut erinomaisesti ja alakouluilta on tullut paljon positiivista palautetta siitä, että olemme vieneet hankkeen myös 5-6 –luokkalaisille. Alakoulut ovat kokeneet PP-toiminnan tärkeäksi, ja siksi säännöllisten PP-tuntien sopiminen on ollut helppoa.

5 PP:n tulokset ja vaikutukset

Oppilaita Jokirannalla lukuvuonna 2011-2012 oli noin 540, joista seiskaluokkalaisia 175, kahdeksaluokkalaisia 181 ja yhdeksäsluokkalaisia 182. Seiskaluokkalaisista kahdeksan, kahdeksaluokkalaisista 23 ja yhdeksäsluokkalaisista 86 oppilasta ei halunnut osallistua PP toimintaan.

Oppilaita Jokirannalla lukuvuonna 2012-2013 on noin 540, joista seiskaluokkalaisia on 184, kahdeksaluokkalaisia 178 ja yhdeksäsluokkalaisia 177. Heistä on kieltäytynyt (tai ei ole palauttanut sitoutumislomaketta, joka katsotaan kieltäytymiseksi) seiskaluokkalaisista 13 ja kahdeksaluokkalaisista 40. Yhdeksäsluokkalaisista 53 on mukana Savuton –kilpailussa ja yhdeksän Action Crew -toimintaryhmässä.

Yläkoululaisia siis mukana yhteensä 362 oppilasta. 5-6 –luokista kaikki ovat mukana luokkapäätöksellä mallissa syksystä 2011 alkaen, yhteensä 389 oppilasta. Yhteensä syksyllä 2012 PP:ssä mukana oli noin 750 lasta ja nuorta. Koko PP-matkalla PPLäisiä on ollut yli 2000 nuorta.

Tupakoinninlopettamisryhmään myös edelleen mahdollisuus ottaa osaa, sillä kannustaminen päihteen käytön lopettamiseen on myös tärkeä osa ehkäisevää päihdetyötä.

6 Esitykset jatkotoimenpiteiksi

PP-mallia on esitelty myös naapurikunnissa, mm. Oulaisissa ja Kalajoella. PP-malli on myös levinnyt omina sovelluksinaan käytäntöön ja käyttöön Merijärvellä, Haapajärvellä ja Sievissä sekä viimeisimpänä Oulaisissa. PP-malli palkittiin vuoden 2011 ylivieskalaisena vaikuttajana.

Hanke on mahdollistanut säännöllisen päihdekasvatuksen Ylivieskan nuorille ja haluamme jatkaa päihdekasvatusta 5-9-luokkalaisille, sekä erityisesti panostaa 5-6 -luokkalaisten päihdevalistukseen.

Hankerahoitus PP:lle loppui lokakuussa 2012. Joulukuun 2011 talousarviokokouksessa kaupunginvaltuusto päätti rahoittaa PP-toiminnan hankerahoituksen loputtua, joten vuonna 2012 pystytään hankerahoituksen lisäksi käyttämään loppuvuodesta kaupungin rahoitusta hankkeeseen, palkkakuluihin kesäkuun jälkeen saamme rahoituksen kaupungilta. Rahoituspäätös antaa jatkoa hankkeella aloitettuun toimintamalliin, joka tuo lisäarvoa tälle hankkeelle.

7 Lopuksi

PP:n kehittäminen on ollut kiinnostavaa, haastavaa ja antoisaa toimintaa. Ilman ulkopuolista rahoitusta emme koskaan olisi pystyneet toimintaa toteuttamaan ja kehittämään. Usein hankerahoituksen loputtua myös toiminta loppuu, mutta meillä on onnellinen tilanne, toiminta jatkuu kaupungin omana rahoituksena.

Toivomme, että PPstä jäisi jonkinlainen siemen itämään nuorten mieliin, että he kyseenalaistaisivat suomalaista päihdehannointia, ja tekisivät omat valintansa myös jatkossa omaa hyvinvointia kunnioittaen.